

	<p>Nota sociaal domein gemeente Opmeer 2016 -2020</p>

Postregistratienummer	* *
------------------------------	-----

nota sociaal domein gemeente Opmeer 2016-2020

Versie	Status	Sector	Afdeling	Auteur	Paraaf
13-05-2016	Concept	SLZ	WZ	M.A. El Ouni	
Vastgesteld door	Datum				Gecontroleerd
B&W					
Gemeenteraad					

Inhoud

nota sociaal domein gemeente Opmeer	2
1. INLEIDING	6
I. Leeswijzer.....	8
II. Nieuwe verantwoordelijkheden gemeente.....	8
III. Raadsprogramma 2014 – 2018 ‘Samenwerken aan duurzame zorg, werk en welzijn’	9
IV. Doel van de nota	10
V. Financiën	10
2. VISIE.....	11
I. Meedoen	11
II. De vraag en de (eigen) buurtkracht staan centraal.....	12
III. Netwerk Sociaal Domein	12
IV. Eén gezin, één plan, één regisseur.....	13
V. Wederkerigheid.....	13
VI. Gebiedsgericht werken	13
VII. Het verenigingsleven.....	14
VIII. Het maatschappelijk belang van vrijwilligerswerk.....	14
IX. Mantelzorg(ondersteuning)	14
X. Gerichte subsidiering	15
XI. Maatschappelijk aanbesteden	15
XII. Preventie en innovatie.....	15
XIII. Het vangnet	16
XIV. Positionering van taken	16
XV. Voorzieningen	17
XVI. Ontschotting	17
XVII. Veiligheidsbeleid.....	17
XVIII. Wonen en omgeving	17
XIX. Sporten en bewegen	17
XX. Communicatie	18
3. OPVOEDEN EN OPGROEIEN	19

I.	Eigen kracht bij opvoeden / opgroeien	19
II.	Maatschappelijk doel	19
III.	Preventieve aanpak.....	20
IV.	Vroegsignalering.....	20
V.	Doorgaande leer- en ontwikkelingslijn	20
VI.	Passend onderwijs	21
VII.	Opbouwwerk (gericht op jeugd).....	21
4.	WERK EN INKOMEN	22
I.	Participatiewet als onderdeel sociaal domein.....	22
II.	Eigen kracht eerst	22
III.	Wettelijke ontwikkelingen	22
IV.	Maatschappelijk doel	23
V.	Beleidskader Participatiewet	23
VI.	Lokaal budget	23
VII.	Doelgroepen WerkSaam	24
VIII.	De tegenprestatie	24
IX.	Maatschappelijk betrokken ondernemen	24
X.	Armoede/minimabeleid	24
5.	GEZONDHEID EN MAATSCHAPPELIJKE ONDERSTEUNING	25
I.	Maatschappelijk doel	25
II.	Wettelijke taken.....	25
III.	Opbouwwerk	27
IV.	Inzet op preventie	27
V.	Vangnet.....	27
VI.	Resultaat	28
6.	SPEERPUNTEN.....	28
	BIJLAGE: TOELICHTING CIJFERS EN BEGRIPPEN	30

1. INLEIDING

Het 'Sociaal Domein' is de verzamelnaam voor alle sectoren die van toepassing zijn op de sociale kant van het gemeentelijk beleid. Het gaat over de wijze waarop iedereen in Opmeer, in alle facetten en in elke levensfase, in staat is om, onder eigen regie en met gebruik van een eigen netwerk, zelfstandig deel te nemen aan de samenleving.

De afgelopen jaren heeft een ingrijpende stelselwijziging plaatsgevonden, de zogeheten 'decentralisaties' van zorg, werk en jeugdhulp. Door deze stelselwijziging hebben de gemeenten vanaf 1 januari 2015 bijzondere verantwoordelijkheden op het terrein van de Wmo, jeugd, werk en inkomen, en het passend onderwijs.

De Rijksoverheid heeft daarbij gesteld dat de gemeenten beter in staat zijn om:

- mensen die ondersteuning en zorg aan te bieden die het best aansluit op de persoonlijke omstandigheden en levensfase,
- daarbij (meer) gebruik te maken van eigen kracht van burgers,
- te komen tot een integrale aanpak,
- te sturen op resultaat en ondersteuning dichtbij organiseren, en
- de taken met een beperkter budget te kunnen realiseren.

Integrale financiering

De Tweede Kamer heeft ingestemd met de stelselwijziging, daarbij overwegende (motie 30 597, 2013):

'dat gemeentelijke beleidsvrijheid ten aanzien van de besteding van middelen cruciaal is voor het kunnen organiseren van slimme verbindingen tussen beleidsterreinen en maatwerkoplossingen;

dat er daarom geen schotten geplaatst moeten worden binnen het sociale domein; en

dat na een overgangstermijn waarbinnen de nieuwe situatie kan uitkristalliseren, gemeenten volledig vrij moeten zijn in de besteding van de beschikbare middelen'.

Ontschotting

Dat betekent dat de gemeentelijke taken moeten worden uitgevoerd als ware er geen (financiële) schotten tussen de verschillende domeinen.

Eén Visie

Om de inhoudelijke- en financiële doelstellingen te kunnen realiseren zijn stevige verbanden tussen werk, inkomen, zorg, jeugd, onderwijs en gezondheid noodzakelijk en moet er worden samengewerkt met en tussen maatschappelijke en professionele organisaties en inwoners, gebaseerd op één visie en op gezamenlijke uitgangspunten. Hierbij wordt rekening gehouden met bestuurlijke beleidskaders die in regionaal Westfries verband zijn vastgesteld.

De visie:

- geeft richting en kaders en is het vertrekpunt. Het maakt scherp hoe invulling wordt gegeven aan onze verantwoordelijkheid om continuïteit van zorg te bieden aan kwetsbare groepen en de noodzakelijke omslag te realiseren naar een aanpak die integraal, preventief, stimulerend, activerend, en innovatief is
- geeft richting voor decentralisaties op de drie taakvelden: de Jeugdwet, de Participatiewet en de Wet Maatschappelijke ondersteuning. Op deze verschillende taakvelden wordt de visie uiteindelijk uitgewerkt in een uitvoeringsplan.

De nota dient als instrument bij het invullen van de gemeentelijke regie- en netwerkfunctie en gaat uit van kansen en mogelijkheden, niet van bedreigingen en risico's. Dit geldt ook voor de toepassing van de wet- en regelgeving.

De visie die in de nota is opgenomen wordt, na vaststelling in de gemeenteraad, de tweede helft van 2016 nader uitgewerkt, in één integraal uitvoeringsplan, met concrete doelstellingen en resultaten (voor de jaren 2017-2020). Ze worden mede geformuleerd o.b.v. kwalitatieve- en kwantitatieve onderzoeksgegevens, cijfers enz. die van toepassing zijn op de lokale situatie van de gemeente Opmeer.

Consequentie van de stelselwijziging

Op 27 juni 2013 heeft de gemeenteraad de kadernota Wmo beleidsplan 2013 – 2016 vastgesteld. Deze nota is mede gebaseerd op de Wmo zoals deze gold tot 1 januari 2015. Met de

stelselwijziging per 1 januari 2015 is de wettelijke basis aan de kadernota Wmo ontvallen en moet het beleid worden herijkt.

I. Leeswijzer

In hoofdstuk 1 wordt ingegaan op de algemene begrippen en algemene kaders en de financiën, in hoofdstuk 2 wordt de visie (lokaal) uitgewerkt en wordt ingegaan op de overkoepelende wetgeving en kaders. Het sociaal domein is onderverdeeld in een aantal deelgebieden, 'Opvoeden en Opgroeien', 'Werk en Inkomen' en 'Gezondheid en maatschappelijke ondersteuning'. In de hoofdstukken 3, 4 en 5 wordt per deelgebied ingegaan op de bijzondere kaders.

Deze nota wordt afgesloten met een speerpuntenlijst met daarin de overkoepelende doelstellingen. De speerpunten zullen verder worden uitgewerkt in één integraal Uitvoeringsplan.

De nota Sociaal Domein heeft een specialistisch karakter. Naast deze nota wordt ook een breder toegankelijke publiekssamenvatting geschreven.

Met regelmaat wordt gebruik gemaakt van de aan het de sociaal domein gekoppelde termen en begrippen. Deze worden toegelicht in de Begrippenlijst.

De visie die is opgenomen in de integrale nota Sociaal Domein heeft effecten op andere beleidsterreinen zoals op het gebied van de Ruimtelijke Ordening.

II. Nieuwe verantwoordelijkheden gemeente

Vanaf 1 januari 2015 heeft de gemeente zwaardere en nieuwe wettelijke taken en verantwoordelijkheden op het gebied van de ondersteuning van de burger. Het gaat over de volgende verantwoordelijkheden:

- de Wmo is uitgebreid met de functie 'begeleiding';
- de jeugdzorg op basis van de Jeugdwet, van lichte opvoedondersteuning tot gesloten jeugdzorg;
- (vrijwilligers)werk en inkomen (gebundeld onder de Participatiewet);
- de ondersteuning van het primair- en voortgezet onderwijs op basis van de Wet op het passend onderwijs.

Deze nieuwe taken hebben (onder de noemer 'decentralisaties') tot doel dat iedereen naar vermogen mee kan doen aan de samenleving:

- meer verantwoordelijkheid voor de burger,
- minder regelgeving vanuit de overheid.

Er is niet alleen sprake van overheveling van taken (decentralisatie), de uitvoering vraagt een geheel andere aanpak (transformatie). Daarom wordt gesproken van een transformatie : een

structurele verandering die het resultaat is van op elkaar inwerkende en elkaar versterkende ontwikkelingen.

De zelfredzame burger

Centraal in deze nota staat de zelfredzame burger, die onder eigen regie zijn leven voert. Uitgangspunt is dat burgers in een sociaal sterke gemeente naar eigen vermogen of met hulp van de eigen omgeving volwaardig en zelfstandig hun problemen oplossen en kunnen deelnemen aan de samenleving. De gemeente Opmeer zorgt voor de waarborgen (voor een fysieke en sociaal goed toegankelijke gemeente) die nodig zijn om deze optimale zelfredzaamheid mogelijk te maken. De gemeente draagt zorg voor sturing en ondersteuning indien voor het behouden of realiseren van deze zelfredzaamheid extra inzet of zorg nodig is.

De opdracht van de Rijksoverheid is om te komen tot één integrale (beleids)aanpak en om daarmee een civil societyⁱⁱ te realiseren. De gemeente kan dat niet allemaal zelf realiseren. Het is dan ook belangrijk om initiatieven uit de samenleving te stimuleren en te faciliteren. We realiseren dit met elkaar: gemeente en burgers, instellingen en organisaties, professionals en vrijwilligers. De burgers moeten de ruimte krijgen om regie over hun eigen leven te hebben en te behouden. Dit betekent ook een uitdaging voor onze eigen ambtelijke organisatie en onze (professionele – en informele samenwerkingspartners die invulling moeten geven aan het stimuleren van het 'zelf en samendoen'.

Wanneer is de aanpak een succes

De aanpak is een succes zodra onze burgers:

- verantwoordelijkheid nemen voor zichzelf en voor anderen
- zelf sturing kunnen geven aan hun leven
- wederzijds betrokken zijn en elkaar de helpende hand toesteken
- zichzelf en anderen respecteren in hun persoon en opvattingen
- hun eigen kracht (en die van anderen) versterken
- optimaal gebruik maken van het sociale netwerk
- deze kwaliteiten ook aan hun kinderen doorgeven

III. Raadsprogramma 2014 – 2018 'Samenwerken aan duurzame zorg, werk en welzijn'

Een van de belangrijke speerpunten in het Raadsprogramma 2014-2018 is:

'Iedereen heeft talenten en is van betekenis voor onze maatschappij. Van iedereen wordt dan ook verwacht dat hij naar kunnen meedoet. Daar waar mensen moeite hebben om het maximale uit zichzelf te halen hebben zij recht op een steuntje in de rug. De gemeente organiseert deze ondersteuning 'dichtbij en vraaggericht' en stimuleert en faciliteert daarbij innovatieve initiatieven. 'Meedoen' is niet vrijblijvend; de ondersteuning wordt mede afgestemd op de inzet van de vrager !'
Dit speerpunt wordt in deze nota nader uitgewerkt.

IV. Doel van de nota

Met deze nota wordt één integrale visie vastgelegd voor het sociaal domein (ook voor de taken vanuit de Participatiewet en de afstemming met het passend onderwijs, waarvoor geen wettelijke verplichting met betrekking tot een beleidsplan zijn neergelegd) met daarin de uitgangspunten voor de komende jaren en wordt verbinding gelegd tussen de verschillende deelgebieden (zie de hoofdstukken 3 t/m 5) binnen het sociaal domein. Omdat de per deelgebied geldende nota's elkaar in inhoud en doelstellingen overlappen wordt nu voor 1 kadernota gekozen met daarin de koppeling tussen wonen, welzijn, werk, inkomen, zorg, jeugd, onderwijs, gezondheid, bewegen en vrije tijd. Hiermee kan optimaal invulling gegeven worden aan de voorwaarden die nodig zijn om de uitvoering tot een succes te maken:

- het hanteren van (draagvlak voor) heldere en kenbare visie en uitgangspunten (de instrumentele functie),
- het optimaliseren van de samenwerking met en tussen de professionele en maatschappelijke organisaties, de informele samenwerkingspartners en onze burgers,
- de zorg voor het kunnen voeren van een eenduidige regie op de betrokken beleidsterreinen.

V. Financiën

De decentralisaties zijn door het Rijk ingezet om twee hoofdredenen: de almaar stijgende kosten en het ontbreken van aanvaardbare resultaten onder de 'oude' regelingen (kostenstijging jeugdzorg met 5-10% op jaarbasis, en een door 'sponsoring' onbetaalbaar geworden Awbz). Daarnaast is er sprake van een 'dubbele' vergrijzing (er komen steeds meer ouderen die ook steeds ouder worden). Vanaf 1 januari 2015 wordt het sociaal domein bekostigd door losse re-integratieuitkeringen. Deze bundelen de middelen voor de uitvoering van de Jeugdwet, de Wmo 2015 en het Participatiebudget (inclusief de middelen die vanuit de Wajong en Wet sociale werkvoorziening overkomen). Hiermee krijgen de gemeenten de mogelijkheid om het beleid, de organisatie en de uitvoering ervan te ontschotten.

Uitgangspunt is en blijft dat de totale kosten niet hoger kunnen zijn door de budgetten die de gemeente Opmeer van rijkswege ontvangt. Hierover is in 2015 per kwartaal gerapporteerd, en uiteraard vindt dit ook plaats in de jaarrekening 2015. Vanaf halverwege 2016 vindt verantwoording, conform afspraak, plaats in het kader van de periodieke Planning en Control producten. Dit versterkt de noodzaak om de in deze nota opgenomen ambities/speerpunten te realiseren.

2. VISIE

Het is onze ambitie om de burgers in Opmeer zo veel mogelijk ruimte te geven om actief mee te doen aan de samenleving. Centraal staat de vraag: 'Wat is nodig om zo actief mogelijk mee te kunnen blijven doen en om zo lang mogelijk zelfstandig te kunnen blijven wonen?' De gemeente Opmeer zet daarbij in op het (laten) benutten van het zelf oplossend vermogen van mensen en op de kracht van de sociale verbanden.

I. Meedoen

Meedoen betekent dat wij, samen, actief en naar vermogen¹ deelnemen aan de samenleving, een opleiding volgen, werken, vrijwillige inzet leveren, zorgen voor anderen. Dit uitgangspunt is ook de grondslag van de betrokken wetten. Deze leggen hierbij wel eigen accenten (verder uitgewerkt in de hoofdstukken 3, 4 en 5):

- de Wmo gaat uit van de ondersteuning die individuen nodig hebben om mee te kunnen doen,
- de Jeugdwetⁱⁱⁱ richt zich, met betrekking tot het thema "Meedoen", op de hulp die jeugdigen en ouders nodig hebben om de jeugdigen goed voor te bereiden op deelname aan de samenleving,
- de Participatiewet legt de nadruk op werk en inkomen en beoogt een bijdrage te leveren aan een situatie waarbij burgers naar vermogen hun bijdrage kunnen leveren op de arbeidsmarkt en daarmee aan de samenleving.

De gemeente heeft de taak om burgers die problemen hebben met eigen regie (overzicht en inzicht) extra ondersteuning of begeleiding te bieden. Dat betekent een opdracht om te stimuleren en te faciliteren dat burgers met of voor elkaar activiteiten kunnen ondernemen (ontmoeting, vrijwilligerswerk, mantelzorg) en om nieuwe burgerinitiatieven te ondersteunen.

¹ Er zijn helaas ook mensen die niet (of slechts minimaal) actief aan onze samenleving kunnen deelnemen. Het is daarbij onze ambitie dat zij niet in een zodanige situatie komen dat bemoeizorg nodig is. Wij willen hen toch in beeld krijgen en houden en via waakvlamcontacten waar nodig tijdig ingrijpen.

II. De vraag en de (eigen) buurtkracht staan centraal

Wat heeft de burger nodig om mee te doen, hoe levert hij op de beste wijze een bijdrage aan de samenleving, wat geeft voldoening? Door bijv. bij de werkzaamheden en werkwijze van het Wijkteam OpMEER de vraag van de burger centraal te stellen voelt de burger zich gesterkt en wordt de eigen kracht versterkt. Wij spreken burgers aan op hun mogelijkheden en talenten en ondersteunen bij het wegnemen van belemmeringen. Hiermee doen we een beroep op betrokkenheid, creativiteit en innovatiekracht van coalities van maatschappelijke partners, bedrijven en burgers bij maatschappelijke vraagstukken.

We stimuleren het in eigen beheer nemen van voorzieningen door burgers². Daarnaast kijken we goed naar de functie en het gebruik van in de buurt aanwezige accommodaties en bevorderen het multifunctioneel gebruik daarvan. Daarmee willen we eraan bijdragen dat nieuwe samenwerkingsverbanden ontstaan in de buurt en dat er op een innovatieve wijze gebruik gemaakt wordt van bestaande gebouwen, zodat de functie die deze gebouwen hebben, optimaal wordt benut. Daarbij mag de dienstverlening niet stagneren door een overdaad aan schijven, loketten en toegangspoorten tot zorg en ondersteuning.

Eigen kracht moet ruim worden uitgelegd: het betreft niet alleen de persoon om wie het gaat, maar ook het eigen sociale netwerk en de inzet van vrijwilligers. Uit recent onderzoek (sociale monitor) volgt dat de meeste van onze Opmeerse burgers goed in staat zijn om zelfstandig en volwaardig aan de samenleving mee te doen en deze verantwoordelijkheid goed invullen. Daar waar wel ondersteuning nodig is wordt een maximaal beroep gedaan op de aanwezige eigen kracht. Door het centraal zetten van de vraag kan maatwerk worden geleverd en wordt dubbele en overbodige/ineffectieve zorg vermeden en kunnen organisaties effectief samenwerken.

toch te betrekken bij

Er wordt ook expliciet aandacht besteed om zgn. zorg / vraagmijders ook in beeld te krijgen en ze toch te betrekken bij meedoen in de maatschappij. Dit kan zowel door professionals en het Wijkteam OpMEER gebeuren als door het informele netwerk Sociaal Domein.

III. Netwerk Sociaal Domein

Het is belangrijk om de deelname aan de samenleving van burgers te bevorderen. Om dit te realiseren werken de volgende organisaties samen:

- Wijkteam OpMEER;
- Beleids- en werkgroep Sociaal Domein;
- Burgerwerkgroep Welzijn in de Wijk;
- Werkgroepen OpMeer Actief;
- Formele professionele zorg en welzijn organisaties;
- Informele zorg en welzijn organisaties;

² Daarbij moeten kwaliteit en veiligheid van de voorzieningen geborgd blijven.

- Wijksteunpunten en dorpsraden.
Dit netwerk wordt de komende jaren verder doorontwikkeld.

IV. Eén gezin, één plan, één regisseur

Indien er in een gezin/huishouden sprake is van meervoudige problemen op diverse leefgebieden zoals opgroei- en opvoedproblematiek, problemen op school, financiële problemen, problemen met huisvesting, gezondheidsproblemen, dienen de jeugdhulp, de uitvoering van kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering zoveel mogelijk in samenhang met andere hulp te worden verleend. Deze integrale hulp wordt verleend vanuit het principe één gezin, één plan, één regisseur. Het uitgangspunt van dit principe is dat de ouder/jeugdige, de hulpvrager eerstverantwoordelijk is. Zij zijn het vertrekpunt van de hulp en ondersteuning en coördineren hun eigen (hulpverlening)proces³. Als meerdere hulpverleners en instanties betrokken zijn, vindt gerichte zorgcoördinatie en afstemming plaats vanuit het WIJKteam OpMEER. Integrale hulp vanuit het principe één gezin, één plan, één regisseur richt zich op de kracht van gezinsleden en hun sociale netwerk en het versterken van die kracht. Dit betekent dat professionals en mensen uit het sociale netwerk die bij een gezin zijn betrokken samen met de gezinsleden werken aan zoveel mogelijk 'herstel van het gewone leven'.

V. Wederkerigheid

Wij vragen op een positieve en stimulerende wijze van mensen om een bijdrage te leveren aan de samenleving. Dit geldt ook voor uitkeringsgerechtigden van wie, door de uitvoeringsorganisatie Werk Saam Westfriesland, een tegenprestatie wordt gevraagd voor het krijgen van een uitkering. Voor het leveren en organiseren van een tegenprestatie schakelen wij zoveel mogelijk derden in zoals instellingen, verenigingen, stichtingen en bedrijven. Om verdringing van reguliere werkgelegenheid en het gevoel van verplichting te voorkomen, richten wij ons op maatschappelijk nuttige activiteiten.

VI. Gebiedsgericht werken

Elk gebied heeft zijn eigen kenmerken, zijn eigen sterke en zwakke kanten. Met gebiedsgerichte aanpak kunnen wij de eigen kracht in de buurt versterken en kunnen oplossingen dichtbij de burgers worden georganiseerd, uitgaande van bestaande verbanden, structuren en netwerken. Wij werken met één integraal WIJKteam OpMEER voor de gehele gemeente Opmeer. Wij kiezen daarvoor, omdat wij zo kwalitatief beter kunnen afstemmen en daardoor efficiënter kunnen werken. Om gebiedsgericht te kunnen werken, gaan we uit van de volgende gebieden:

- Opmeer/Spanbroek/Zandwerven/Wadway

³ Uitzondering: dit is niet mogelijk bij een jeugdbeschermingsmaatregel die door de kinderrechter wordt opgelegd (het zogenaamde gedwongen kader).

- Hoogwoud/Gouwe
- De Weere
- Aartswoud

VII. Het verenigingsleven

Opmeer heeft een rijk (sport)verenigingsleven. Dit bevordert de onderlinge samenhang en de participatie van onze burgers. Ons verenigingsleven verbindt niet alleen uiteenlopende groepen burgers onderling, maar ook burgers met de overheid. Niet vergeten mag worden dat het verenigingsleven een belangrijke inbreng heeft in het leefbaar houden van onze lokale samenleving.

VIII. Het maatschappelijk belang van vrijwilligerswerk

Onze burgers zijn bijzonder betrokken bij onze samenleving. Velen doen vrijwilligerswerk, zowel op individuele basis als in verenigingsverband. Daarmee zijn ze het cement van onze Opmeerse samenleving. Door de vrijwillige inzet zijn wij in staat om gezamenlijk met hen te werken aan de transformatie in het sociale domein. Wij vinden het vanzelfsprekend dat de gemeente dat erkent, ziet en naar de problemen luistert.

Wie kan beter vertellen wat er leeft, waar het goed gaat en waar het beter kan dan de vrijwilligers zelf. Zij weten waar de schoen wringt, welke lokale maatschappelijke issues belangrijk zijn en waarom resultaten wel of niet bereikt worden. Wij zien de vrijwilligers als ogen en oren voor ons beleid.

IX. Mantelzorg(ondersteuning)^{iv}

De transformatie in het sociale domein en De Kanteling^v is erop gericht dat mensen zo lang en zo zelfstandig mogelijk blijven wonen en zo actief mogelijk blijven meedoen. Dat vraagt om een andere ondersteuning van mantelzorgers en zorgvrijwilligers. Staatssecretaris Van Rijn noemt drie speerpunten voor de ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligers door gemeenten: Versterken, Verlichten en Verbinden. Deze drie speerpunten zijn de kern van onze nieuwe aandachtspunten mantelzorgondersteuning. We kunnen mantelzorgers pas versterken, verlichten en verbinden als we ze eerst vinden.

Versterken en verlichten van mantelzorgers kan plaatsvinden door informatieverstrekking en voldoende (korte en langere) respijtzorg. Daarnaast is ook de verbinding van de formele ondersteuning en zorg met de mantelzorgers belangrijk. Specifieke groepen, zoals jonge mantelzorgers en mantelzorgers van mensen met dementie of een storing in het autistische spectrum, krijgen waar nodig extra aandacht.

X. Gerichte subsidiering

Onze gemeente beschikt over een goed voorzieningenniveau waar de burgers (al dan niet georganiseerd) gebruik van kunnen maken. Het subsidiebeleid richt zich op die (in de specifieke beleidsregels opgenomen) activiteiten die bijdragen aan realisatie van die gemeentelijke beleidsdoelen. De subsidieaanvrager moet dit bij de aanvraag aannemelijk maken.

XI. Maatschappelijk aanbesteden

Om voor de uitvoering van onze plannen partners te selecteren en te contracteren die bereid en in staat zijn in onze lijnen mee te denken en te werken, kiezen we voor het proces van maatschappelijk aanbesteden. De grondgedachte van dit proces is dat burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties verantwoordelijkheid willen nemen in het publieke domein. De gemeente verleidt ze daarbij tot het samen creëren en realiseren van nieuwe innovatieve oplossingen voor maatschappelijke opgaven.

Waar mogelijk zal de opdrachtnemer worden verplicht om een maatschappelijke bijdrage als onderdeel van een inkoop- of aanbestedingsprocedure te leveren. De opdrachtnemer wordt daarbij verplicht om een vast percentage van de opdrachtsom te besteden aan de inzet van één of meerdere personen uit de doelgroep (social return on investment).

Vooraf op het gebied van de te plegen inzet in de informele en de vrij toegankelijke hulp en zorg is veel winst te behalen door de kracht van de directe leefomgeving en de buurt aan te spreken en in te zetten. Dat vergt een andere houding en benadering van de ambtelijke organisatie en van professionals.

XII. Preventie en innovatie

Duidelijk is dat de gemeentelijke verantwoordelijkheden niet langer alleen kunnen worden gedekt vanuit het 'oude' financieringsstelsel (zie hoofdstuk 1 onder III integrale financiering); kortgezegd de zorg is onbetaalbaar geworden. Wij willen daarom initiatieven en slimme oplossingen vanuit bewoners en organisaties stimuleren.

De kaders voor innovatie worden weergegeven in de 'Innovatie-agenda Sociaal Domein gemeente Opmeer' (vastgesteld door de gemeenteraad Opmeer op 5 november 2015) die de innovatie langs 4 sporen wil bereiken:

- Sturen op kwaliteit, betrokkenheid en keuzevrijheid van inwoner/cliënt,
- Sturen op samenwerking en allianties voor product- en procesinnovatie,
- Sociale problematieken integraal/domein overschrijdend aanpakken,
- Verbeteren van productiviteit.

Binnen de innovatieagenda zijn 10 thema's^{vi} benoemd. Deze maken ook integraal onderdeel uit van deze nota.

XIII. Het vangnet

Het vangnet is in de eerste plaats bedoeld om mensen tijdelijk te ondersteunen dan wel op te

vangen totdat deze weer in staat zijn om de eigen regie te voeren. Daar waar ondersteuning permanent nodig is dient deze, door middel van signalering, afstemming, samenwerking en afspraken effectief en zo klein mogelijk gehouden te worden. Het wettelijk vangnetkader is geregeld in de Wmo, de Participatiewet en de Jeugdwet (jeugdbescherming). Daarbij heeft de gemeente wel ruimte voor de invulling van de eigen opvattingen (bijv. het gemeentelijke armoede/minimabeleid).

XIV. Positionering van taken

Het is van belang om een goed beeld te hebben van de positionering van verantwoordelijkheden:

- VOOR de toegang^{vii}: (voldoende) algemene en algemeen gebruikelijke voorzieningen, laagdrempelige collectieve basisvoorzieningen die zonder indicatie voor burgers toegankelijk zijn, inclusief laagdrempelige (informele) cliëntondersteuning,
- IN de toegang: de gemeentelijke dienstverlening op het gebied van vraagverheldering, informatie en advies en de toegang en doorgeleiding naar individuele informele en/of professionele voorzieningen/ondersteuning,
- NA de toegang: het aanbod van individuele ondersteuning door aanbieders. Daartoe worden afspraken gemaakt met aanbieders, privaatrechtelijk ingekocht, publiekrechtelijk gesubsidieerd, dan wel aan de burger de mogelijkheid geboden om zelf de individuele ondersteuning in te kopen via een PGB. En ook hier is informele ondersteuning onverkort van toepassing.

XV. Voorzieningen

Sterke voorzieningen zijn nodig om voor de meest voorkomende vragen passende ondersteuning te kunnen bieden. Tevens moet er een effectief preventief en vraaggericht aanbod zijn om te voorkomen dat burgers het zelf niet redden en in een later stadium ondersteuning nodig hebben. Daarom is in onze gemeente een breed stelsel van voorzieningen ingericht: basisvoorzieningen^{viii}, algemeen gebruikelijke^{ix} voorzieningen, algemene^x voorzieningen, collectieve^{xi} laagdrempelige basisvoorzieningen en individuele voorzieningen.

XVI. Ontschotting

Het kabinet heeft geconstateerd dat onder de 'oude' regelingen (waarbij een vraag werd gekoppeld aan een specifiek product) vele instanties zeggenschap hadden over het delen van de zorg en dat daarbij, soms met dramatisch resultaat, veelal langs elkaar werd heen gewerkt. In onze visie staat het te realiseren doel centraal. Daarbij is het noodzakelijk dat zorgaanbieders goed samenwerken én soms ook 'de eigen belangen' opzij zetten. Onze gemeente heeft hier een stimulerende/faciliterende taak.

XVII. Veiligheidsbeleid

Het gemeentelijke veiligheidsbeleid heeft veel raakvlakken met de inzet op het sociaal domein en wordt beïnvloed door dezelfde sociaal maatschappelijke trends. Denk daarbij bijvoorbeeld aan delicten (door jongvolwassenen) en overlastgevallen. Gebiedsgerichte aanpak kan hier tot verbetering van de sociale cohesie leiden, maar ook tot verbeterde samenwerking en afstemming tussen burgers op andere gebieden.

XVIII. Wonen en omgeving

Het is belangrijk dat iedereen in onze gemeente een perspectiefvol bestaan kan opbouwen (leren, werken, wonen en recreëren). Daarnaast moet, ook met het oog op de dubbele vergrijzing, de bestaande woningvoorraad en het vergunningenstelsel worden ingericht op nieuwe woonvormen (zoals combinaties van wonen en zorg en de inzet van domotica^{xii}). Dit moet worden verwerkt in de Woonvisie en in de bestemmingsplannen (door herformuleren van de definitie(s) en het opnemen van criteria voor –kleinschalige- huisvesting).

XIX. Sporten en bewegen

Sporten en bewegen dragen in hoge mate bij aan (en zijn voorwaarde voor):

- een goede (optimale) *fysieke en mentale* gezondheid van onze inwoners;
- de participatie van onze inwoners;
- een goede sociale samenhang in de dorpen.

Sporten en bewegen zijn onlosmakelijk verweven met alle thema's binnen het sociaal domein. De levensloopgerichte preventieve (en doelgroepgerichte) aanpak op basis van één gezin, één plan, één regisseur is onverkort van toepassing. Het is immers van groot belang om in een zo vroeg mogelijk stadium al integraal sturend op te kunnen treden waarbij gekeken wordt vanuit de gezinssituatie en het aanbod kan worden afgestemd (bijvoorbeeld een gecombineerd aanbod VVE^{xiii} en bewegen).

Ons doel is dat onze burgers gedurende hun hele verdere leven zo actief mogelijk meedoen aan de samenleving. Daarom moet het (on)georganiseerde sporten en bewegen gefaciliteerd worden met goede voorzieningen, ondersteund en gestimuleerd worden met betrekking tot nieuwe ontwikkelingen, en moet ingezet worden op specifieke doelgroepen, onder wie jeugd en ouderen.

XX. Communicatie

Een goede communicatie is belangrijk bij het realiseren van bewustwording, betrokkenheid en cultuurverandering. Het is daarom van belang dat er bij de totstandkoming en uitvoering van het beleid op het sociaal domein veel aandacht wordt besteed aan interactie met (vertegenwoordigers) van burgers, met jongeren, met de diverse (regionale) raden en belangenorganisaties van specifieke doel/focusgroepen. *Om dit in goede banen te leiden is de inzet van de communicatieadviseur(s) een noodzakelijke voorwaarde.*

3. OPVOEDEN EN OPGROEIEN

Sinds 1 januari 2015 is de gemeente verantwoordelijk voor alle ondersteuning, hulp en zorg aan kinderen, jongeren en opvoeders. Het gaat om hulp aan jeugdigen met gedragsproblemen, ggz- en LVB^{xiv}-problematiek:

- de pleegzorg
- de crisiszorg
- de jeugdbescherming en jeugdreclassering
- de JeugdzorgPlus (gesloten jeugdzorg)
- de generalistische basis geestelijk gezondheidszorg voor jeugdigen
- de specialistische geestelijke gezondheidszorg voor jeugdigen
- de enkelvoudige dyslexiebehandelingen
- de specialistische jeugdhulp
- de persoonlijke verzorging, begeleiding en kort verblijf

Daarnaast blijft de gemeente verantwoordelijk voor de al bestaande taken: Jeugdgezondheidszorg, preventief jeugdbeleid, lichte ambulante hulpverlening, toeleiding naar zorg en coördinatie van zorg. Om de kinderen zonder onoverkomelijke problemen op te laten groeien zijn een gezond opvoed- en opgroeiklimaat en een gezonde leefstijl noodzakelijk.

I. Eigen kracht bij opvoeden / opgroeien

Voorop staat de eigen verantwoordelijkheid van de ouders/verzorgers voor de opvoeding,

ondersteuning en stimulering van hun kinderen bij de opvoeding. De meeste ouders/verzorgers zijn in staat om dit zelf, dan wel via het eigen sociale netwerk (via familie, vrienden, leidster Peuterspeelzaalwerk, leerkracht, (sport)vereniging) te regelen. Als het sociale netwerk geen invulling kan geven aan de vraag kan de ouder terecht bij het WIJkteam OpMEER. Jeugd^{xv} en ouders/verzorgers maken daarbij afspraken over de te ondernemen acties en benodigde (aanvullende) ondersteuning.

II. Maatschappelijk doel

Het maatschappelijk doel is het optimaliseren van de eigen kracht (op basis van 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur) zodat zo veel mogelijk kinderen zich optimaal kunnen ontwikkelen en opgroeien. Ingezet wordt op:

- veiligheid
- preventie
- de-medicalisering / ontzorgen / normaliseren (eigen regie)
- hulp op maat
- snelle toeleiding indien noodzakelijk

- integrale hulp aan gezinnen
 - ruimte voor professionals / verminderen regeldruk
- Bij de aanpak worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:
- iedereen groeit veilig op, niemand staat buiten spel
 - eigen kracht eerst regie bij ouders/verzorgers en jeugd
 - gesteund door het sociale netwerk
 - lichte ondersteuning waar het kan en zware waar het moet
 - loslaten zodra het kan maar zonder uit het oog te verliezen

III. Preventieve aanpak

De (leer/leef)omgeving is een belangrijke vindplaats. Het is van belang dat de ondersteuning en zorg worden georganiseerd in een vertrouwde omgeving waar de betrokken partijen elkaar kunnen ontmoeten. Dit geeft de mogelijkheid om tijdig te signaleren en de ondersteuning snel en adequaat te leveren. Voorwaarde hiervoor is dat de samenwerking tussen de betrokken partners structureel en duurzaam is en dat wordt gewerkt op basis van warme overdracht. De gemeente zet hierbij in op het voorkomen van achterstanden (VVE), het voorkomen van geestelijke, sociale en gezondheidsproblemen, op het behalen van de startkwalificatie en op een veilige omgeving.

Hierbij worden ook nieuwe ontwikkelingen betrokken, zoals het wetsvoorstel voor de harmonisatie van de kinderopvang en peuterspeelzaalwerk dat naar verwachting in het voorjaar/medio de zomer van 2016 aan de Tweede Kamer wordt voorgelegd ter besluitvorming. Het voorstel behelst o.a. dat peuters tussen de 2,5 en 4 jaar recht hebben op 8 uur per week opvang, ongeacht of de ouders/verzorgers wel of niet werken. Hiervoor komt per 1 juli 2016 20 miljoen euro beschikbaar voor de gemeenten, dit bedrag loopt de komende zes jaar op tot 60 miljoen euro.

IV. Vroegsignalering

Onze jeugdigen moeten gezond en veilig kunnen opgroeien in onze gemeente. Het is daarbij van belang dat risicovolle situaties en hulpvragen vanuit het gezin of vanuit het sociale netwerk tijdig worden opgepakt. Door vroegsignalering, vanaf – 9 maanden, kan problematisering van de situatie en escalatie vaak worden voorkomen.

V. Doorgaande leer- en ontwikkelingslijn

Het is belangrijk dat de leerling in zijn opgroei- en leerproces zo min mogelijk overlap, breuken of gaten ervaart en dat de opeenvolgende onderwijsvormen goed op elkaar aansluiten. Daarbij moet eventuele problematiek zo vroeg mogelijk worden gesignaleerd en aangepakt volgens de criteria 'één gezin, één plan, één regisseur'. Denk daarbij bijvoorbeeld aan een VVE-taalaanbod, aangevuld met opvoedondersteuning, of een aanbod gericht op leefstijl (voeding, beweging) en een preventieve aanpak van vroegtijdig schoolverlaten of -verzuim.

VI. Passend onderwijs

Passend onderwijs betreft alle kinderen van 0 – 23 jaar die vanwege handicap, stoornis of andere

bepierking extra ondersteuning nodig hebben binnen het onderwijs. In samenwerkingsverbanden voor basisonderwijs en voortgezet onderwijs moet een samenhangend geheel van voorzieningen voor extra ondersteuning worden georganiseerd. Leerlingen kunnen zodoende een ononderbroken ontwikkelingsproces doormaken en leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben krijgen een passende plaats in het onderwijs. De wet verplicht de schoolbesturen om minstens 1 keer per 4 jaar een ondersteuningsplan op te stellen en om dit

af te stemmen met de gemeente op het eigen beleidsplan Jeugdhulp.

Zorgplicht scholen

Vanaf augustus 2014 moeten scholen er voor zorgen dat voor ieder kind dat extra ondersteuning nodig heeft een passende plek is. Er is geen 'rugzakje' meer, maar de samenwerkende scholen organiseren en financieren rechtstreeks de ondersteuning die een school of het kind in de klas nodig heeft. Dat betekent dat Passend Onderwijs, transitie Jeugdzorg en het Veiligheidshuis^{xvi} met elkaar verbonden zijn en dat onderwijs, gemeenten en zorgpartners ook hier vanuit een gemeenschappelijke visie moeten werken. Onze gemeente onderkent hierbij dat het goed is om kinderen met een extra ondersteuningsvraag zoveel mogelijk binnen het reguliere onderwijs op te vangen, maar dat dit niet ten koste mag gaan van de ontwikkeling van de leerling die geen extra ondersteuningsvraag heeft. Ook "thuiszitters" verdienen bijzondere aandacht, er wordt actief gewerkt aan structurele oplossingen.

VII. Opbouwwerk (gericht op jeugd)

Het opbouwwerk is sinds lange tijd in onze gemeente actief en werpt zijn vruchten af. Het opbouwwerk werkt outreachend (*definitie outreachend: actief naar de jongeren, grenzend verleggend, motiveren en interesseren*) en is gericht op het versterken van de weerbaarheid, de eigen kracht en talentontwikkeling van jongeren. Jeugdigen worden daarbij gestimuleerd te participeren in de samenleving waaronder ook het doen van vrijwilligerswerk. Het opbouwwerk signaleert problemen bij individuele en groepen jongeren, signaleert welke vragen er leven, legt de verbinding naar de leefomgeving en waar gewenst naar ondersteuning. Daarnaast heeft het opbouwwerk de taak om overlast door jongeren te voorkomen en te verminderen. Er wordt nauw samengewerkt met lokale verenigingen, het Wijkteam OpMEER, scholen, politie, gemeente en justitie.

4. WERK EN INKOMEN

I. Participatiewet als onderdeel sociaal domein

De Participatiewet (Pw) maakt, samen met de Wmo, de Jeugdzorg en de op 1 augustus 2014

Participatie

doorgevoerde stelselwijziging passend onderwijs, onderdeel uit van het sociaal domein. De verbinding kan onder andere gelegd worden bij (arbeidsmatige) dagbesteding (relatie met Wmo) of het laten aansluiten van jongeren die van het praktijkonderwijs afkomen (relatie met passend onderwijs). Daarbij wordt nauw samengewerkt tussen WerkSaam en het WIJkteam OpMEER.

II. Eigen kracht eerst

De wet stelt letterlijk 'werk gaat boven uitkering'. Ook hier staat de eigen verantwoordelijkheid voorop; je moet in redelijkheid alles doen om in het eigen bestaan te voorzien. De gemeente heeft hier de plicht om de burger te helpen op de weg naar werk en moet indien nodig inkomensondersteuning bieden. De ondersteuning moet:

- niemand uitsluiten
- uitgaan van de eigen kracht
- op maat zijn
- dichtbij de mensen worden georganiseerd, maar ook
- een waarborg bieden voor die mensen die door hun persoonlijke omstandigheden moeite hebben om het hoofd boven water te houden.

III. Wettelijke ontwikkelingen

Vanaf 1 januari 2015 zijn de bijstand, de sociale werkvoorziening en een deel van de Wajong samengevoegd tot één regeling, de Participatiewet (Pw). Hiermee is de gemeente verantwoordelijk geworden voor de mensen die niet in staat zijn om zelfstandig het wettelijk minimum loon te verdienen. Deze taak is in onze regio belegd bij WerkSaam West-Friesland. De doelstelling is om iedereen met arbeidsvermogen toe te leiden naar (bij voorkeur regulier) werk. De Pw is wellicht het belangrijkste inkomensvangnet van het land en voor velen tevens de laatste kans om op eigen niveau te participeren. WerkSaam ondersteunt daarbij waarbij de nadruk ligt op positieve benadering (wij gaan uit van wat u wel kunt). Aansluitend op de Participatiewet moeten in het sociaal akkoord minstens 125 duizend banen gecreëerd worden voor mensen met een arbeidsbeperking. De Rijksoverheid stuurt er op aan dat bedrijven (vanaf 25 medewerkers) werk bieden aan werknemers met een arbeidsbeperking. Voorop staat preventie 'aan de voorkant': welke actie moet worden ondernomen om de burger (weer) mee te laten doen aan de samenleving. Dit gaat bij de doelgroep vaak verder dan sec werk. Vaak is er namelijk ook sprake van psychosociale problematiek, armoede en schuldenproblematiek, sociale uitsluiting,

relatieproblemen, beperkte verstandelijke vermogens of laaggeletterdheid. De inzet op lokaal niveau moet dus bepaald en afgestemd worden in samenwerking met WerkSaam en het WIJKteam OpMEER.

IV. Maatschappelijk doel

Werk is buitengewoon belangrijk; het vergroot de economische en sociale participatie. Het doel van de Pw is dat iedereen naar vermogen deelneemt aan het arbeidsproces dan wel naar maximaal vermogen deelnemen aan de maatschappij. De Pw verplicht de betrokken partijen tot het leveren van en meewerken aan een preventief, ontschot, vraaggericht, afgestemd en integraal aanbod voor de kwetsbare doelgroep.

V. Beleidskader Participatiewet

Het beleidskader is neergelegd in het Beleidsplan West-Friesland dat is opgesteld door de 7 West-Friese gemeenten en de Gemeenschappelijke Regeling Werksaam. Dit voert de volgende regelingen uit:

- Participatiewet,
- Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte Werkloze Werknemers IOAW,
- Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte Werkloze Zelfstandigen IOAZ,
- Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen Bbz,
- Volwasseneneducatie (gericht op taalonderwijs voor volwassenen vanaf 18 jaar).

WerkSaam heeft daarbij naast de bovengenoemde (wettelijke) verplichtingen bijzondere aandacht (en gerichte aanpak) voor:

- het praktijk- en speciaal onderwijs (jongeren die geen startkwalificatie kunnen halen),
- voortijdige schoolverlaters waarbij jongeren tussen 18 – 23 jaar worden ondersteund bij het zoeken naar geschikt onderwijs of een leerwerkbaan passend bij de gekozen opleiding,
- leerlingen voor wie een diploma in een van de leerwegen van het vmbo te hoog gegrepen is en die op 18 jarige leeftijd instromen in de Pw,
- startende ondernemers in de regio,
- zelfstandige ondernemers die (tijdelijk) in financiële problemen zitten, en
- (onder voorwaarden) niet-uitkeringsgerechtigden (nuggers).

VI. Lokaal budget

Binnen de beschikbare BUIG-middelen^{xvii} wordt maximaal 10% van de re-integratiemiddelen uit het participatiebudget gereserveerd voor specifieke wensen van (individuele) gemeenten ten aanzien van doelgroepen (middels de jaarlijkse projectenpot). Het is aan de gemeenten zelf om daartoe projecten aan te dragen. Vanaf 2016 wordt het Opmeerse budget (€ 7.000,-) ingezet voor het zgn. Taalmaatjes project van het Vrijwilligerspunt in Hoorn.

Mensen met een verdien capaciteit onder de 20% en hiermee ook op de onderste treden van de participatieladder staan vallen voor begeleiding onder de gemeente. NB: de gemeente en

WerkSaam zijn vanaf 1 januari 2015 verantwoordelijk voor iedere burger die onder de Participatiewet valt; mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en soms met een afstand tot de samenleving zelf. Knelpunten in de thuissituatie of in de kenmerken van de beperking kunnen daarbij de kansen op of het behoud van werk belemmeren. Ook voor een soepele overgang van school naar werk is vroegtijdige en integrale ondersteuning essentieel. Dit vergt een brede en integrale aanpak. Daarmee worden in de toekomst overbodige kosten vermeden.

VII. Doelgroepen WerkSaam

Voor het vaststellen van de arbeidsmarktgeschiktheid van de burger heeft WerkSaam de participatie- en doelladder ingevoerd. Daarin vullen de coaches in op welke trede van de participatieladder de cliënt staat én welk doel (doelladder) verwacht wordt dat haalbaar is. Wanneer mensen op de doelladder niet hoger scoren dan trede 1-2 vallen deze mensen voor begeleiding onder de doelgroep van de gemeente.

VIII. De tegenprestatie

Iedereen moet zich naar maximaal eigen vermogen inzetten om mee te doen aan de maatschappij. De Participatiewet staat daarbij (onder voorwaarden) toe dat van werkzoekenden van 18 jaar of ouder gevraagd mag worden om een tegenprestatie te verrichten voor hun uitkering. Het gaat om onbeloonde maatschappelijk nuttige activiteiten^{xviii} die plaatsvinden naast of in aanvulling op reguliere arbeid. De tegenprestatie wordt pas ingezet als er geen sprake is van een al lopend re-integratietraject, vrijwilligerswerk of mantelzorg, en mag niet leiden tot vervanging van regulier betaald werk.

IX. Maatschappelijk betrokken ondernemen

Ook diegenen die (nog) niet op eigen kracht een baan kunnen vinden verdienen een kans. Om dat te kunnen realiseren zijn draagvlak en betrokkenheid binnen instellingen, uitvoeringsinstanties, verenigingen en bedrijven essentieel voor het behalen van succes. Deze kunnen niet verplicht worden om iemand in dienst te nemen. Wel dient bij de werkgever een appèl gedaan te worden om Maatschappelijk Betrokken te ondernemen^{xix}.

Hiermee kan WerkSaam samen met het West-Friese bedrijfsleven ervoor zorgen dat werkzoekenden weer aan de slag geholpen worden en aan de slag blijven. Werkgevers werken hiermee aan het maatschappelijk doel van het project. Het spreekt voor zich dat de aanpak integraal moet zijn en de ondersteuning zich ook uitbreidt tot de werkgever.

X. Armoede/minimabeleid

Burgers met een inkomen onder of op het sociale minimum hebben vaak moeite om mee te doen aan de maatschappij. Voor hen is het geen vanzelfsprekendheid om de kinderen te laten sporten of om een dagje uit te gaan. Onze gemeente biedt hen, onder voorwaarden, extra ondersteuning. Het gaat om de volgende regelingen:

- de categoriale bijzondere bijstand (Doe Mee fonds voor schoolgaande kinderen)
- de individuele inkomenstoeslag
- de collectieve ziektekostenverzekering
- de incidentele bijzondere bijstand
- schuldhulpverlening

5. GEZONDHEID EN MAATSCHAPPELIJKE ONDERSTEUNING

I. Maatschappelijk doel

Ter realisering van het doel 'meedoen aan de samenleving' zijn een goede gezondheid, een prettige en veilige leefomgeving en geschikte huisvesting noodzakelijke elementen. Ingegaan wordt op de samenhang tussen wonen, zorg en welzijn.

Kwaliteit van zorg

De Nederlandse gezondheidszorg scoort nog steeds goed. Uit o.a. jaarlijks (internationaal) onderzoek blijkt dat de toegankelijkheid groot is, de tevredenheid van de gebruikers hoog is en door innovaties en technische ontwikkelingen de effectiviteit is toegenomen. Onze Nederlandse burgers kennen over een langere periode een hogere levenskwaliteit. Er zijn ook aandachtspunten: toegenomen kosten en wachtlijsten.

Verbetering van technieken en methoden

Door de inzet van domotica is het mogelijk om langer thuis te blijven wonen. Internet en sociale media bieden de burger de kans om zich goed te informeren en oriënteren en vanuit huis de zorg te regelen (e-health). Internet biedt ook de mogelijkheid om vraag en aanbod bij elkaar te krijgen, zowel professioneel als in burgerinitiatieven en mantelzorg. Daarnaast worden activiteiten die in de praktijk 'bewezen effectief' (evidence based) zijn gebleken mede gebruikt bij de vormgeving aan de lokale context.

II. Wettelijke taken

Bij de uitvoering op de gebieden wonen, zorg en welzijn moet de gemeente invulling geven aan een aantal wettelijke taken:

a. De wet publieke gezondheid

De gemeente is verantwoordelijk voor de in de wet genoemde taken met betrekking tot:

- Lokaal volksgezondheidsbeleid;
- collectieve preventie;
- infectieziekten bestrijding;
- Jeugdgezondheidszorg.

b. De Wmo

De Wmo 2015 legt de verantwoordelijkheid voor het leveren van maatschappelijke ondersteuning en maatwerkvoorzieningen bij de gemeente neer. Dat betekent dat de gemeente in voorkomende gevallen moet zorgen voor:

I. Ten aanzien van maatschappelijke ondersteuning: vorm van ondersteuning en begeleiding door zorgverleners, zoals activiteitenbegeleiders en woonbegeleiders, die:

- de sociale samenhang, de mantelzorg en vrijwilligerswerk, de toegankelijkheid van voorzieningen, diensten en ruimten voor mensen met een beperking, de veiligheid en leefbaarheid in de gemeente, evenals voorkomen en bestrijden van huiselijk geweld bevordert,
- de zelfredzaamheid en de participatie van personen met een beperking of met chronische psychische of psychosociale problemen zoveel mogelijk in de eigen leefomgeving ondersteunt, en
- beschermd wonen en opvang biedt;

II. Ten aanzien van de maatwerkvoorziening: een op de behoeften, persoonskenmerken en mogelijkheden van een persoon afgestemd geheel van diensten, hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen:

- ten behoeve van zelfredzaamheid, daaronder begrepen kortdurend verblijf in een instelling ter ontlasting van de mantelzorger, het daarvoor noodzakelijke vervoer, evenals hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen,
- ten behoeve van participatie, daaronder begrepen het daarvoor noodzakelijke vervoer, evenals hulpmiddelen en andere maatregelen,
- ten behoeve van beschermd wonen en opvang.

Afbakening

De extramurale verzorging, een groot deel van de persoonlijke verzorging en de langdurige GGZ is op basis van landelijke wetgeving overgeheveld naar de Zorgverzekeringswet. Het beschermd wonen is ook onder de verantwoordelijkheid van gemeenten komen te vallen, waarbij voor GGZ-

cliënten een waarborg ingebouwd is dat zij de komende vijf jaar de ondersteuning houden waar ze voorheen al gebruik van maakten.

III. Opbouwwerk

Opbouwwerk is gericht op het stimuleren van actief burgerschap, het brengt mensen samen en mensen en organisaties. Hiermee draagt het bij aan een leefbare en veilige woonomgeving voor iedereen. Het opbouwwerk verbindt niet alleen mensen aan elkaar, maar ook behoeften aan talenten. Bijvoorbeeld een buur met groene vingers aan een buur die de tuin niet kan bijhouden door beperkingen, maar die buur met beperkingen kan wel voorlezen aan kinderen met een taalachterstand o.i.d. Opbouwwerk ondersteunt bewoners die hun directe woon- en leefomgeving willen verbeteren, meer leefbaar en veilig willen maken. Opbouwwerk bevordert burgerparticipatie. Het werkt vraaggericht waarbij belanghebbenden zelf de regie houden en verantwoordelijk voor de uitkomsten zijn. Het opbouwwerk heeft voor (groepen) kwetsbare mensen en specifieke groepen (waaronder ouderen). Het opbouwwerk heeft een belangrijke rol in de Werkgroep Sociaal Domein die nauw samenwerkt met WIJkteam OpMEER.

IV. Inzet op preventie

Onze gezondheid is een van de belangrijkste factoren die uitmaken of en hoe wij mee kunnen doen aan de samenleving. De landelijke speerpunten zijn: roken, alcoholmisbruik, verslavingsproblematiek, overgewicht en bewegen. Het lokale volksgezondheidsbeleid sluit hier direct op aan en richt zich preventief en curatief op:

- weerbaarheid,
- sport en bewegen,
- schadelijk alcoholgebruik door jongeren in de bovenbouw van het lager onderwijs en in de onderbouw van het voortgezet onderwijs,
- rokende jongeren in de bovenbouw van het basisonderwijs,
- overgewicht en obesitas door middel van voorlichting over voeding en beweging,
- eenzaamheid bij ouderen,
- alcohol- drugsgebruik in de leeftijdscategorie (10-23 jaar). Hierbij wordt bijv. ook betrokken het regionale project in Control of Alcohol en Drugs.

V. Vangnet

Als een burger ondersteuning behoeft vindt een 'keukentafel' gesprek plaats waar vraag en oplossings(resultaat) inzichtelijk worden gemaakt. Ook hier wordt gekeken wat de burger zelf kan en welke ondersteuning het eigen netwerk dan wel derden of algemene en/of collectieve voorzieningen kunnen bieden. Als dit in onvoldoende mate mogelijk is wordt ondersteuning geboden.

VI. Resultaat

Het resultaat is de inclusieve^{xx} samenleving waarin iedereen mee kan doen, zelfredzaam is en waar nodig kan profiteren van collectieve en individuele maatwerkvoorzieningen en ook de burgers met beperkingen kunnen wonen, werken en recreëren. Mensen zijn actief en ze kennen en helpen elkaar. In de ideale situatie zijn alle burgers in de gemeenschap gelijkwaardig en doen ze allemaal mee⁴.

6. SPEERPUNTEN

Deze nota leidt tot de volgende in één uitvoeringsplan uit te werken speerpunten:

Algemene speerpunten

Om onze inwoners actief, weerbaar en betrokken te krijgen en te houden wordt een (waar het kan sluitende) aanpak gerealiseerd. Daarbij staan voorop:

- stimuleren, faciliteren, ondersteunen van de eigen regie, kracht en verantwoordelijkheid van iedere inwoner en zijn sociale netwerk,
- stimuleren, verbinden en ondersteunen van informele en formele samenwerkingsverbanden,
- handhaven en versterken van een leefbare en toegankelijke veilige woonomgeving voor iedereen.

Specifieke speerpunten

Bijzondere aandacht zal worden gegeven aan:

- o het stimuleren, faciliteren, ondersteunen en waarderen van het (on)georganiseerd vrijwilligerswerk,
- o het vinden, informeren, versterken, ondersteunen en waarderen van onze mantelzorgers,
- o stimulering van een gezonde leefstijl,
- o realisatie van 'de doorgaande leerlijn' en 'een leven lang leren',
- o het koppelen van ondersteuning aan wederkerigheid/eigen inzet,
- o de gerichte benadering en aanpak van de problematiek van kwetsbare inwoners(groepen)'
- o het vergroten van de betrokkenheid binnen instellingen, uitvoeringsinstanties, verenigingen en bedrijven gericht op (vrijwillige- en/of arbeids)participatie.

De aanpak

- de aanpak is integraal en waar mogelijk innovatief en maakt gebruik van de aanwezige mogelijkheden, voorzieningen en infrastructuur,

⁴ Movisie: 'Een bloeiende civil society'

- de informele en formele samenwerking, ondersteuning en zorg worden (verder door-) verbonden en versterkt.

Het uitvoeringsplan bevat o.a. het onderwerp, de doelstelling, welke acties met een daarbij behorende resultaat er uitgezet worden en welke financiële middelen voor deze acties en dit doel beschikbaar zijn. Bij het opstellen van het uitvoeringsplan wordt o.a. zo veel mogelijk gebruik gemaakt van bestaand informatiemateriaal zoals de sociale monitor en waar staat je gemeente. Eventueel kan aanvullend onderzoek gedaan worden.

BIJLAGE: TOELICHTING CIJFERS EN BEGRIPPEN

ⁱ Artikel 1.1.1. Wmo: begeleiding: activiteiten gericht op het bevorderen van zelfredzaamheid en participatie van de cliënt opdat hij zo lang mogelijk in zijn eigen leefomgeving kan blijven.

ⁱⁱ Civil society is een systeem van verbanden waar mensen vrijwillig deel van uitmaken. De verbanden in een civil society vallen buiten de sfeer van 'gevestigde' verbanden, zoals overheid, de markt en de verbanden van familie en vrienden. De civil society gaat uit van betrokkenheid van inwoners bij de publieke zaak, vergroting van maatschappelijk zelfbestuur, minder overheidsbemoediging, beperking van commerciële invloeden en versterking van gemeenschapszin en tolerantie.

ⁱⁱⁱ De Jeugdwet regelt een nieuw jeugdstelsel waarin gemeenten bestuurlijk en financieel verantwoordelijk zijn voor preventie, jeugdhulp en de uitvoering van kindbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering.

^{iv} Mantelzorg is zorg die mensen onbetaald bieden aan een naaste die langdurige en/of intensieve zorg nodig heeft bijvoorbeeld vanwege een chronische ziekte, een handicap of ouderdom. Mantelzorgers zijn geen professionele zorgverleners, maar geven zorg omdat zij een persoonlijke band hebben met degene voor wie ze zorgen. Mantelzorg gaat verder dan de alledaagse zorg die in een persoonlijke relatie gebruikelijk is.

^v De Kanteling: Het motto van de WMO Kanteling is 'eigen kracht': mensen naar vermogen hun eigen talenten en kwaliteiten laten inzetten in plaats van de zorg- en welzijnsprofessional die alles regelt. Het centrale motto is: niet zorgen voor, maar zorgen dat.

vi

- dementie,
- ondersteuning mantelzorg,
- doorlopende lijn 18- tot 18+,
- terugdringen ondertoezichtstellingen,
- versterken van eigen verantwoordelijkheid/regie,
- preventie en informele zorg; versterken van de informele en vrij toegankelijke hulp/zorg,
- zorgpaden,
- crisishulp,
- voortijdige schoolverlaters en thuiszitters,
- werk.

^{vii} De 'toegang' is de plek waar de inwoner met zijn vragen en opmerkingen terecht kan. Zo zijn er de bekende loketten van de gemeente (het WIJkteam Opmeer, het Wmo-loket en WerkSaam), maar ook de huisarts, de schoolmaatschappelijk werker, de wijkverpleegkundige, een mantelzorger of een vrijwilliger in de buurt.

^{viii} Basisvoorzieningen zijn essentiële minimale faciliteiten zijn op het gebied van sport, welzijn, cultuur, onderwijs, zorg en ontmoeting die samen voor een prettig en leefbaar wonende gemeente zorgen. De basisvoorzieningen samen zijn het basisvoorzieningenniveau.

^{ix} Algemeen gebruikelijk voorzieningen zijn voorzieningen die in de reguliere handel verkrijgbaar zijn, voorzieningen die niet speciaal voor gehandicapten bedoeld zijn en voorzieningen die niet aanzienlijk duurder zijn dan vergelijkbare producten met hetzelfde doel. Een voorbeeld hiervan is een verhoogde toilet pot of een hendelmengkraan.

^x Algemene voorzieningen zijn voor iedereen toegankelijk, met en zonder beperkingen. Voorbeelden zijn: openbaar vervoer, buurthuizen, klussendienst, formulieren-hulp, boodschappenservice, maaltijdservice, ouderenadviseurs, consultatiebureau, huisarts.

^{xi} collectieve voorzieningen worden speciaal georganiseerd voor mensen met beperkingen. Men deelt het gebruik met anderen. Voorbeelden zijn: de Regiotaxi- een rolstoeltaxi- bus, het depot voor scootmobielen en rolstoelen.

^{xii} De officiële definitie van domotica is: De integratie van technologie en diensten, ten behoeve van een betere kwaliteit van wonen en leven. Bij domotica draait het dus niet alleen om integratie van techniek en bediening in de woning, maar ook om de dienstverlening van buitenaf naar de woning.

^{xiii} Voor- en vroegschoolse educatie

^{xiv} LVB = licht verstandelijk beperkten

^{xv} Jeugd: tot 23 jaar.

^{xvi} Het Veiligheidshuis West-Friesland is een netwerkorganisatie voor de regio West-Friesland, waarin complexe multi-probleemgevallen worden behandeld die organisatie overstijgend zijn. Als er meerdere organisaties met één persoon of gezin bezig zijn en er een relatie is met veiligheid (bijvoorbeeld overlast of criminaliteit), kan het veiligheidshuis worden ingeschakeld. Bijvoorbeeld extreme overlast van personen in de horeca, overlast van jeugd(groepen), gezinnen die buurtoverlast veroorzaken etc. In zijn algemeenheid problemen waar de eigen organisatie of meerdere organisaties al geruime tijd tegenaan lopen maar waarbij de reguliere aanpak niet werkt.

^{xvii} Met de Wet BUIG zijn vanaf 2010 de bijdragen aan gemeenten voor de uitvoering van diverse wetten samengevoegd. Het betreft de Participatiewet (Participatiewetuitkering, bestaande uit bijstandsuitkeringen en loonkostensubsidies), de IOAW, de IOAZ en de Bbz (alleen het onderdeel tijdelijke uitkeringen levensonderhoud voor startende ondernemers).

^{xviii} Artikel 9 lid 1 Participatiewet sub c: De belanghebbende van 18 jaar of ouder doch jonger dan de pensioengerechtigde leeftijd is verplicht om activiteiten te verrichten naast of in aanvulling op reguliere arbeid en die niet leiden tot verdringing op de arbeidsmarkt.

^{xix} Maatschappelijk betrokken ondernemen is het vrijwillig investeren van expertise, menskracht, faciliteiten en netwerken in de lokale samenleving. Het levert niet altijd financiële winst op, maar ook niet in geld uit te drukken voordelen. Daarom wordt er gesproken van Social Return on Investment. Denk aan goodwill ten aanzien van het bedrijf, minder ziekteverzuim en betrokken medewerkers.

^{xx} Inclusief beleid is beleid dat rekening houdt met de verschillende mogelijkheden en beperkingen van mensen. Het resultaat van een inclusieve benadering is dat algemene voorzieningen ook beschikbaar zijn voor mensen met een beperking. Een voorbeeld van inclusief beleid: bij het bouwen van een nieuwe woonwijk wordt al bij het ontwerp rekening gehouden met mensen met een beperking.